Gemeente Assen

Raadsvoorstel

Onderwerp	**Vervolg Proeftuin Aardgasvrije Wijk Lariks**
Kenmerk	31009-2024
Datum verzending	26 april 2024
Besluitvormende raad	13 juni 2024
Consulterende raad	30 mei 2024
Namens	het college van burgemeester en wethouders van gemeente Assen de heer M.L.J. Out, burgemeester de heer T. Dijkstra, secretaris

1 Beslispunten

1.1 De ontwikkeling van een collectief warmtesysteem te continueren.

1.2 Het gebied “Proeftuin Aardgasvrije Wijk Lariks Beek en omgeving” uit te breiden.

1.3 Middels een 3-fasenaanpak een collectief warmtenet voor dit (grotere) gebied uit te werken.

1.4 Eventuele realisatie niet eerder te starten dan na een door college en gemeenteraad geaccordeerd uitvoeringsplan.

2 Inleiding

Assen wil in 2050 een CO2 neutrale stad zijn. Dat doel stellen we onszelf om klimaatverandering tegen te gaan, het milieu te beschermen en woningen van het aardgas af te halen. In het Klimaatakkoord staat dat er in 2030 landelijk 1,5 miljoen woningen aardgasvrij moeten zijn, om op schema te blijven voor de doelen in 2050. Voor Assen betekent dit dat er in 2030 circa 4.000 woningen aardgasvrij moeten zijn.

In de Transitie Visie Warmte (TVW), uit 2021, is vastgesteld dat een warmtenet voor één derde van heel Assen het beste alternatief is. Uit de recente Bronnenstrategie (2023) blijkt dat het potentieel nog groter is, namelijk dat een warmtenet voor circa twee derde van alle woningen het beste alternatief is, op basis van de laagste maatschappelijke kosten.

Proeftuin Aardgasvrije Wijk Lariks Beek e.o.

Vanaf 2018 zijn 428 woningen in de Buurt Beek e.o. aangewezen als Proeftuin Aardgasvrije Wijk (PAW). Hier is destijds door het ministerie van BZK een Rijkssubsidie van in totaal €4.655.000,- beschikbaar gesteld. In het Plan van Aanpak van 2023 is aangegeven dat we voor de zomer van 2024 bij u terugkomen om u te vragen om een GO/NO GO besluit voor het vervolg van het warmtesysteem in de PAW. Een GO/NO GO moment kan de verwachting wekken dat er ‘geen weg meer terug’ is. Dat is nu niet aan de

orde. In dit collegevoorstel beargumenteren we dat de ‘seinen op groen’ staan voor verdergaande inzet op verduurzaming en ontwikkeling van een warmtenet in de wijk Lariks.

Belangrijke resultaten uit PAW de Lariks

Vanaf 2023 zijn we in het PAW-gebied aan de slag gegaan met een tweesporen-aanpak. Spoor 1 zette in op het stimuleren van verduurzaming door het ontzorgen en collectieve acties, gericht op de korte termijn. Dit hebben we o.a. gedaan middels het Fixteam Drenthe, de Doe-Het-Zelf isolatiesubsidie, de Kierenjagers, het isolatiemagazine met voorbeelden uit de wijk, en het warmtemagazine.

Spoor 2 richtte zich op het ontwikkelen van een collectief warmtesysteem, voor de middel tot lange termijn. Dit hebben we in samenwerking met Actium en Enpuls gedaan, waarbij we ons hebben gefocust op het bepalen van de voorwaarden en het projectgebied. Er is recent een actualisatie van de doorrekening van de financiën en de techniek gemaakt, waaruit blijkt dat een collectief warmtesysteem nog steeds de beste keuze is, gebaseerd op de laagste maatschappelijke kosten.

Uitkomst participatieproces

We vinden het belangrijk om onze inwoners te betrekken bij keuzes rondom verduurzaming en het aardgasvrij-maken van hun woning. De afgelopen maanden is daarom extra ingezet op communicatie en participatie in het PAW-gebied, om zo meer inwoners te bereiken dan alleen de meedenkgroep.

In februari 2024 is middels een peiling getoetst hoe de inwoners over een collectief warmtenet denken. De uitkomsten hiervan vindt u in bijlage 2. We hebben ruim 60% van alle inwoners uit het PAW-gebied gesproken, waarbij één derde aangeeft wel of misschien op het warmtenet te willen worden aangesloten, twee derde wil het op dit moment niet. We concluderen daaruit dat er op dit moment onvoldoende draagvlak is; vanuit de inwoners is dit daarom voor het PAW-gebied nu een NO-GO.

Het uitbreiden van het PAW gebied maakt starten met het warmtenet mogelijk

Een belangrijke voorwaarde voor de aanleg van een warmtenet is de zekerheid over het aantal aansluitingen. Zonder een minimumaantal woningen (70%) kan een warmtenet -op lange termijn- niet rendabel worden geëxploiteerd. Woningcorporatie Actium heeft veel bezit in het noorden van de wijk Lariks en wil deze woningen graag op korte termijn verduurzamen en aardgasvrij maken. We stellen daarom voor om het proeftuingebied te verruimen naar het gebied zoals weergegeven in bijlage 1.

We gaan met Actium aan de slag om op korte termijn helder te krijgen of we tot concrete afspraken kunnen komen wat betreft de aansluitingen op het warmtenet. Een belangrijk onderdeel van deze afspraken zal de betaalbaarheid voor de huurders van Actium en onze andere inwoners zijn.

3 Fasen aanpak mogelijke oplossing voor iedereen

We willen de mogelijke ontwikkeling van het warmtenet in fases oppakken, zie ook bijlage 1. Actium kan in fase 1 haar woningen in één keer aardgasvrij maken en hiermee laten zien dat een warmtenet een betrouwbaar en betaalbaar alternatief is voor aardgas. We willen daarna de inwoners uit het oorspronkelijke PAW-gebied alsnog graag de kans bieden om aan te sluiten op het warmtenet, in fase 2. In een 3e fase willen we het gebied tussen het noordelijke en zuidelijke deel van Lariks aansluiten, waarin ook veel woningbezit van Actium aanwezig is. Hiermee komen we dan tot een mooi aaneengesloten gebied van in totaal 1.680 woningen.

Hierbij streven we naar de volgende planning:

Fase 1: Toewerken naar het aansluiten van 400 woningen van Actium ten noorden van het oorspronkelijke proeftuingebied in periode 2026-2028;

Fase 2: Het aansluiten van het oorspronkelijke proeftuingebied (PAW) vanaf 2028;

Fase 3: Het warmtenet uitbreiden in een breder gebied in de Lariks en kansen verkennen voor de aansluiting van grotere gebouwen (o.a. maatschappelijk vastgoed).

Met deze drie fasen maakt de gemeente een start met een collectief warmtesysteem, dat daarna kan worden opgeschaald naar stadsniveau.

3 Beoogd effect

Door te starten met een collectief warmtenet in het noordelijke deel (fase 1) van de wijk de Lariks kunnen we relatief snel 400 woningen van woningcorporatie Actium aansluiten en aardgasvrij maken. Hiermee leggen we de basis voor een haalbaar en betaalbaar warmtesysteem voor de stad en ontstaat perspectief voor meer aardgasvrije wijken met een duurzame, collectieve energievoorziening richting 2050.

Door blijvend in te zetten op het stimuleren, faciliteren en ontzorgen van inwoners bij de verduurzaming van hun woning, werken we aan draagvlak in de wijk. We verhogen het wooncomfort en verlagen het energiegebruik (incl. verlagen energielasten en CO2-uitstoot).

Blijvende inzet op participatie en communicatie met de inwoners in de Lariks draagt bij aan verbinding (weten wat er speelt), vertrouwen en draagvlak.

4 Argumenten

4.1 Het voorkeursalternatief collectief warmtenet sluit aan op de vastgestelde Transitie Visie Warmte uit 2021 en wordt bevestigd in de Bronnenstrategie uit 2023.

Een collectief warmtenet draagt bij aan het ontlasten en het minder hoeven verzwaren van het elektriciteitsnet (maatschappelijke kosten en netcongestie).

Een collectieve aanpak maakt het mogelijk om te kunnen versnellen in het realiseren van aardgasvrije woningen, vergeleken met een individuele aanpak.

Het ontwikkelen van een warmtesysteem levert zowel de gemeente als onze partners meer kennis en ervaring op, zeker met het oog op mogelijke andere geschikte wijken/locaties in Assen.

4.2 Het vergroten van het projectgebied maakt het mogelijk om woningbezit van Actium op korte termijn aardgasvrij te maken door een aansluiting op het warmtesysteem; dit zorgt voor meer zekerheid qua afname (= volloop) en verbetert de businesscase.

4.3 De gekozen fasering maakt het mogelijk om groot te denken en klein te beginnen; door klein te beginnen zijn de risico's te overzien, tonen we aan dat het werkt en blijft het mogelijk om het warmtenet in de toekomst verder uit te bouwen.

5 Kanttekeningen

5.1 De Collectieve Warmtewet (WCW) is momenteel in ontwikkeling en kan bepalend zijn voor het verdere verloop van het project, bijv. qua tariefstelling. De verwachting is nu dat het wetsvoorstel in 2025 in de Tweede Kamer zal worden voorgelegd en in werking zal gaan treden per 1 juli 2025.

Er zijn voor inwoners duurzame (individuele) alternatieven mogelijk voor het verwarmen van de woning met slechtere energielabels (D, E, F, G), maar de investeringen hiervoor liggen veel hoger dan de aansluiting op een publiek warmtenet. Daarnaast is het maatschappelijk gezien niet wenselijk, omdat het elektriciteitsnet dan aanzienlijk verzwaard moet worden.

Onbekend maakt onbemind: onbekendheid en negatieve berichten in de media over commerciële warmtesystemen beïnvloeden inwoners en andere betrokkenen negatief. We blijven deze berichtgeving volgen en proberen te leren van elders gemaakte fouten. Het thema heeft binnen de landelijke overheid veel aandacht, zo wordt er nu o.a. gewerkt aan een spoedwet om de betaalbaarheid van warmtenetten te kunnen garanderen. We blijven deze ontwikkelingen nauw volgen.

5.2 Bij Actium dient definitieve besluitvorming nog plaats te vinden. Actium heeft tot nu toe de intentie om aan te sluiten op het warmtenet. In de komende tijd zal duidelijk worden of we van deze intentie ook naar concrete afspraken rondom aansluiting kunnen gaan. Voor Actium zijn onder andere de Total Cost of Ownership, de maandlasten voor de huurders en het wooncomfort belangrijk. Het inzicht op het effect op de maandlasten van huurders en draagvlak bij huurders is voor het vervolg een belangrijke voorwaarde, niet alleen voor Actium maar ook voor de gemeente. Deze inzichten zullen in de uiteindelijke afweging worden meegewogen.

5.3 De inwoners (de voorstanders) in de proeftuin de Lariks kunnen teleurgesteld zijn over het voorgenomen besluit van de gemeente dat eerst gestart wordt buiten de proeftuin en dat zij in fase 2 aan de beurt zijn. Het is daarom zaak om de inwoners te blijven ondersteunen vanuit de mogelijkheden binnen spoor 1 en ze te informeren over het vervolgtraject.

6 Kosten, baten en dekking

Spoor 1: verduurzaming

De activiteiten die we ondernemen in spoor 1 vallen onder het Plan van Aanpak Altijd Goed maatregelen, waar het college en de raad in juni 2022 mee hebben ingestemd. Het maatregelenpakket (waarbij middels de SPUK-regeling energiearmoede ruim 2 miljoen euro Rijksmiddelen aan Assen zijn toegekend) is in principe bedoeld voor de gehele gemeente en willen we onder andere inzetten in de Lariks. Uiterlijk 31 december 2025 moeten deze middelen zijn besteed. Ook heeft gemeente Assen € 1.535.187,- ontvangen uit het Nationaal Isolatieprogramma voor een lokale aanpak isolatie (te besteden voor 31 december 2026). Deze subsidie zullen we deels benutten om de eigen financiële inbreng van de inwoners bij verduurzaming van hun woning zo laag mogelijk te houden.

Spoor 2: doorontwikkeling warmtenet Lariks

De meest actuele businesscase werkt met conservatieve schattingen. Op basis van deze businesscase schatten we in dat ontwikkeling van de eerste fase circa 12-15 miljoen euro zal kosten. Deze kosten zullen niet één op één op de begroting drukken. Van Actium zal een aansluitbijdrage per woning worden verlangd en een groot deel van de investering kan bij publieke banken worden geleend (zoals bijvoorbeeld bij de BNG, waarmee we al in gesprek zijn).

Van de verkregen Rijksmiddelen PAW resteert nog 3,5 miljoen. Deze willen we binnen het bredere gebied inzetten voor de ontwikkeling van een warmtenet en het invullen van betaalbaarheid voor de inwoners.

7 Communicatie, participatie

Bij punt 1 - inleiding is het communicatie- en participatieproces tot nu toe beschreven en in bijlage 2 zijn de uitkomsten van de peiling opgenomen.

Op basis van de voor te nemen beslispunten dient zorgvuldige communicatie en participatie plaats te vinden om de inwoners in de Lariks te blijven betrekken. Dit doen we in gezamenlijkheid met de woningcorporatie Actium, Mijn Buurt Assen en Vaart Welzijn.

8 Inclusie

Dit project draagt bij aan een samenleving waar iedereen kan meedoen. De ambitie van dit project is het ontwikkelen van een aardgasvrije en toekomstbestendige wijk voor de langere termijn. Dit willen we samen met de inwoners en onze partners bereiken op een manier die betaalbaar en haalbaar is, vooral voor woningeigenaren en huurders met een laag inkomen.

Er zijn tijdens de totstandkoming van het raadsvoorstel geen ervaringsdeskundigen op het gebied van inclusie betrokken.

9 Vervolg

Spoor 1: meer inzet op isolatie

Het uitbreiden van het oorspronkelijke proeftuingebied (428 woningen) betekent niet dat we de inwoners loslaten die al jaren met ons meedenken en zelf stappen zetten in het verduurzamen van hun woning. In het originele proeftuingebied blijven we inzetten op verduurzaming via spoor 1. We gaan er de komende tijd voor zorgen dat de bestaande gemeentelijke diensten en producten rondom verduurzaming blijvend onder de aandacht worden gebracht (zoals de energiecoach en het Asser Energieloket) en we starten dit jaar met een collectieve aanbodactie voor isolatiemaatregelen in de proeftuin.

Spoor 2: middels ontwikkelkader warmtebedrijf de benodigde stappen zetten

Het ontwikkelen van het warmtesysteem vraagt om technische, financiële en juridische keuzes. Op dit moment bundelen we in- en externe expertise om samen met Actium een concrete samenwerking op te starten. In dit traject onderzoeken we ook welke rechtsvorm een warmtebedrijf (dat het warmtenet exploiteert) zou moeten hebben. Hierbij wordt vooral ook nagedacht over hoe we de betaalbaarheid voor de inwoners kunnen garanderen: we weten dat aardgas opraakt en duurder zal worden en willen een aantrekkelijk aanbod kunnen neerleggen voor mensen die willen overstappen op een warmtenet.

We verwachten voor de zomer met twee voorstellen naar het college en de raad te komen: een ontwikkelkader voor een publiek warmtebedrijf en de routekaart voor het vaststellen van de warmtenetwijken. We hebben de conceptplanning hiervan opgenomen in bijlage 3.

10 Bijlagen

1. Fasering projectgebied Lariks

2. Resultaten peiling proeftuingebied PAW Lariks

3. Planning warmte Lariks in combinatie met ontwikkelkader warmtebedrijf

De raad van de gemeente Assen,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 23 april 2024

Besluit

1.1 De ontwikkeling van een collectief warmtesysteem te continueren.

1.2 Het gebied “Proeftuin Aardgasvrije Wijk Lariks Beek en omgeving” uit te breiden.

1.3 Middels een 3-fasenaanpak een collectief warmtenet voor dit (grotere) gebied uit te werken.

1.4 Eventuele realisatie start niet eerder dan na een door college en gemeenteraad geaccordeerd uitvoeringsplan.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van donderdag 13 juni 2024.

De raad voornoemd,

Voorzitter, M.L.J. Out

Griffier, J. de Jonge